

اثر معاهده اقلیمی پاریس بر اقتصاد معدن

امیرریزن فراهی
دکترای اقتصاد معدن

بنابر معاهده اقلیمی پاریس، کشورها متعهد هستند میزان تولید کربن خود را تا حد معینی کاهش دهند. به عبارتی، باید به سمت سرمایه‌گذاری روی انرژی‌های تجدیدپذیر برای کاهش کربن‌زایی حرکت کنند. هرچند استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر به دلیل فرآیند تبدیل این انرژی‌ها به الکتریسته به میزان کمی با تولید کربن همراه است. از سوی دیگر، نمی‌توان انکار کرد معدنکاری جزو صنایع آلاینده بوده و برای محیط‌زیست تا مقداری مخرب است؛ هرچند آلاینده‌ی این صنعت به نسبت سایر صنایع از جمله نساجی محدودتر است و دیگر بخش‌ها را می‌توان موثرتر در تخریب محیط‌زیست دانست، اما چرخه معدنکاری از مراحل ابتدایی (اکتشاف) تا فعالیت‌های نهایی (فرآوری و استحصال مواد معدنی) و در ادامه زنجیره تامین این عرصه همواره با تولید مقادیری آلاینده و کربن‌زایی همراه است؛ بنابراین براساس معاهده اقلیمی پاریس، کشورهای معدنی باید برای حفظ محیط‌زیست و کاهش کربن‌زایی، تولید معدنی خود را (چه در مواد معدنی فلزی و چه غیرفلزی) کاهش دهند. اما این موضوع به‌سادگی بیان آن نیست و ابعاد مختلفی را به همراه دارد. جنگ فعلی کشورها بر سر انرژی و سوخت‌های فسیلی مانند سابق نبوده و امروزه جنگ بر سر منابع معدنی است. تعویض زیرساخت‌ها، بهبود ساختارهای قدیمی، نوسازی و بهسازی‌های ساختمانی و تجهیزاتی همه و همه نیازمند منابع معدنی گسترده است. همچنین ذخایر معدنی مانند منابع نفت و گاز محدود است و به‌طور یکنواخت در دنیا پراکنده نیست. از این رو، میزان دارایی منابع معدنی کشورها با یکدیگر متفاوت است و کشورهایی که در این زمینه ثروتمندتر هستند، در این جنگ مزیت نسبی و دست بالاتر در تعاملات بین‌المللی دارند. کشورهای مهم و بزرگ دارنده مواد معدنی در صورت برنامه‌ریزی مناسب برای تولید و تدوین مناسب اهداف توسعه‌ای، می‌توانند برنده این جنگ تجاری باشند. با استمرار فعالیت‌های معدنی و کربن‌زایی‌های گسترده، توسعه صنعت معدن به منزله آسیب بیشتر به محیط‌زیست است. در این صورت یک رأس توسعه پایدار که صیانت از محیط‌زیست است، از بین رفته و در عمل با بی‌توجهی مواجه خواهد شد. باید در نظر داشت اگر کشورها به معاهده اقلیمی پاریس پایبند نباشند و از کربن‌زایی فعالیت‌های خود نکاهدند، جریمه خواهند شد؛ بنابراین تنها حرکت چرخ صنعت معدن، اصل برای توسعه نیست و اگر کشورهای بزرگ معدنی بدون توجه به معاهده اقلیمی پاریس به تولید در بخش معدن بپردازند، پیش‌بینی می‌شود حتی بیشتر از سودی که در این صنعت به دست می‌آورند، باید جریمه بپردازند. حتی ممکن است بر اثر سنگین بودن این جریمه‌ها تراز تجاری منفی شده یا درگیر تحریم‌های بین‌المللی شوند.

بنابر تمامی موارد یادشده، معاهده اقلیمی پاریس به صورت مستقیم بر روند فعالیت کشورهای اصلی تولیدکننده مواد معدنی و محصولات زنجیره وابسته به آن، تأثیرگذار خواهد بود؛ چه کشورهای که در بخش مواد معدنی عناصر پایه فعالیت دارند و چه کشورهایی که توجه اقدامات خود را بر عناصر «های‌تک» (مانند عناصر نادر خاکی) و صنایع وابسته به آن معطوف کرده‌اند. نیاز جهان به مواد معدنی در تمامی عرصه‌ها غیرقابل انکار است اما در صورت بی‌توجهی کشورهای فعال در صنعت معدن به معاهده اقلیمی پاریس، درگیر جریمه‌های سنگین خواهند شد. حتی روزی ممکن است کشورهای خاکی، مشمول فصل ۷ منشور بین‌المللی (یعنی جواز و اعلام جنگ علیه آنها) قرار گیرند. از این رو، این معاهده تأثیر بسزایی بر میزان معدنکاری و حجم تولید این عرصه در سطح جهانی خواهد داشت. جهان از حالا باید به فکر استفاده از انرژی‌های پاک برای فعالیت‌های خود باشد؛ کشورها با باید تولید کربن خود را کاهش دهند یا جریمه‌های سنگین بپردازند و راهی جز این دو گزینه وجود ندارد. کاهش تولید بخش معدن، افزایش بهای کامودیتی‌ها و محصولات وابسته به آنها چه کانسارهای فلزی و چه غیرفلزی را منجر خواهد شد چراکه با کاهش تولید، کاهش تقاضای جهانی به مواد معدنی را شاهد نخواهیم بود. همچنین با وجود جنگ امروز بر سر ذخایر معدنی، پیش‌بینی می‌شود تقاضا به این منابع ثابت بماند یا افزایش یابد. در این صورت عرضه و تقاضا یکدیگر را پشتیبانی نکرده و در صورت کمتر بودن عرضه نسبت به تقاضا، بهای محصولات و تولیدات افزایش خواهد یافت. از این رو، با کاهش عرضه مواجه بوده و رشد نرخ کامودیتی‌ها از نتایج این اتساق خواهد شد. به‌طور کلی موازنه اقتصاد در صنعت معدن و تجارت‌های مرتبط با آن به هم خواهد خورد.

چشم‌انداز معدنی

رشد ۵۹ درصدی تسهیلات پرداختی بانک‌ها

تسهیلات پرداختی بانک‌ها طی ۸ ماه ابتدای سال ۱۴۰۰ به بخش‌های اقتصادی مبلغ ۱۷ هزار و ۲۷۴ هزار میلیارد ریال (۱۷.۲۷۴.۲) هزار میلیارد ریال) است که در مقایسه با دوره مشابه سال قبل مبلغ ۶ هزار و ۴۲۶ هزار میلیارد ریال (۶.۴۲۶.۶) هزار میلیارد ریال) معادل ۵۹.۲ درصد افزایش داشته است. به گزارش ایلتا، سهم تسهیلات پرداختی در قالب سرمایه در گردش در تمامی بخش‌های اقتصادی طی ۸ ماه ابتدای امسال مبلغ ۱۱ هزار و ۴۸۱ هزار میلیارد ریال (۱۱.۴۸۱.۴) هزار میلیارد ریال) معادل ۶۶.۵ درصد کل تسهیلات پرداختی است. سهم تسهیلات پرداختی بابت تأمین سرمایه در

کارشناسان در بررسی تسهیل واردات ماشین‌آلات معدنی برای معادن بزرگ:

نبود تجهیزات به تلاطم‌های تجارت دامن می‌زند

واردات ماشین‌آلات؛ طبیعی و ضروری

کهنه بودن ماشین‌آلات معدنی کشور، نبود فناوری‌های مناسب اکتشافی، کمبود قطعات و تجهیزات استخراج، نبود تجهیزات فرآوری به‌روز جهانی مواد معدنی و... باعث افزایش چشمگیر هزینه‌های تمام‌شده تولید در معادن شده است

نقش مدیران کارآمد

برخی از کارشناسان معتقدند نقش تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران را نمی‌توان بی‌ارتباط با چالش‌های واردات تجهیزات مناسب معدنی دانست، اما بنابر نظر آنها همچنان رویکرد دولت در بحث واردات ماشین‌آلات نقش پررنگ‌تری در رفع نشدن

نیاز امروزه معادن دارد. آیدین زینال‌زاده، کارشناس معدن در گفت‌وگو با ایلتا ابتدا به توانمندی‌های داخلی در راستای توسعه بخش معدن اشاره کرد و گفت: طبیعی است تمام مشکلات فعالیت‌های زنجیره‌های بخش معدن، وابسته به واردات یا پشتیبانی از خارج نیست و در بسیاری از مسائل وجود مدیران کارآمد و برنامه‌ریزی‌های کارشناسی، می‌تواند معضلات معدن را رفع کند. تربیت نیروی انسانی، وضع قوانین و مقررات تسهیلاتگرا، جریان‌سازی برای هدایت سرمایه‌های سرگردان به حوزه‌های تولیدی با پیش گرفتن مسیر درست، جزو توانمندی‌های داخلی در راستای توسعه بخش معدن است. وجود مدیران متخصص بخش معدن می‌تواند با بکارگیری مناسب منابع و ظرفیت‌های مناسب داخلی، بخش معدن را به حد اکثر بهره‌وری خود برساند. اما باید در نظر داشت بسیاری از فعالیت‌های بخش معدن و زنجیره ارزش افزوده آن، وابسته به تجهیزات و ماشین‌آلات بوده و ضعف در این بخش می‌تواند کل حلقه‌های زنجیره را تحت تأثیر قرار دهد. این فعال معدنی ادامه داد: بخش‌های مربوط زمین‌شناسی، اکتشاف، بهره‌برداری، فرآوری، تولید محصولات نهایی و بازرگانی به‌عنوان زنجیره‌های حوزه معدنی و صنایع معدنی وابستگی مستقیم و شدید به تجهیزات و ماشین‌آلات معدنی دارد و در صورت ضعف در این بخش، کل این فعالیت‌ها دچار بحران خواهد شد.

اکتشاف راندمان معدن

زینال‌زاده محدودیت واردات ماشین‌آلات و تجهیزات معدنی را عامل خودکفایی صنعت کشور ندانست و به ابعاد متعدد تولید و تهیه دستگاه‌های معدنی در جهان اشاره کرد. او همچنین رویکرد نادرست دولت در تأمین تجهیزات معدن را یکی از عوامل کاهش بهره‌وری بخش معدن معرفی کرد و گفت: تولیدکنندگان ایرانی شاید در تولید ماشین‌آلات راهسازی امکان پیشرفت داشته باشند اما تجهیزات معدنی ساختاری

بسیار متفاوت دارند. متأسفانه در سیاست‌گذاری نهادهای دولتی ماشین‌آلات راهسازی و معدنی یکسان در نظر گرفته می‌شوند. امروزه در بسیاری از معادن به دلیل کمبود تجهیزات تخصصی، از ماشین‌آلات راهسازی به جای ماشین‌آلات معدنی استفاده می‌شود. باید تأکید داشت این اتفاق نتیجه‌ای جز کاهش راندمان معدن در پی ندارد و در ادامه منجر به تعطیلی معادن خواهد شد. این فعال معدنی خاطرنشان کرد: بسیاری از کشورهای معدنی جهان همواره ماشین‌آلات مورد نیاز خود را از طریق واردات تأمین می‌کنند و به سمت بومی‌سازی تکنولوژی حرکت نکرده‌اند چراکه بخش عمده تجهیزات اکتشافی، معدنی و فرآوری توسط معدود شرکت‌های بزرگ در جهان تولید می‌شود و بسیاری از کشورهای ماشین‌آلات مورد نیاز خود را از این شرکت‌ها خریداری می‌کنند. نحوه تولید تجهیزات معدنی هم به قدری پیچیده و هزینه‌بر است که اغلب کشورها به سمت تولید این ماشین‌آلات نرفته و واردات آنها را ترجیح می‌دهند. از این رو، نمی‌توان انتظار داشت کشور ما نیز به‌راحتی بتواند این تجهیزات را تولید و بومی‌سازی کند.

تأثیر تحریم بر تجارت

این کارشناس معدن در ادامه صحبت‌های خود به تشریح تأثیر تحریم‌ها در روند صادرات و واردات بخش معدن پرداخت و گفت: باید به این موضوع تأکید کرد مرادوات مالی بین‌المللی به‌شدت تحت تأثیر تحریم‌ها قرار دارند. این موضوع دلیلی شده تا تعاملات تجاری بخش معدن با سایر کشورها همواره با مشکل روبه‌رو باشد. ارتباطات تجاری با سایر کشورها نیازمند ارتباط سیستم‌های مالی با سایر کشورهاست، اما به دلیل تحریم‌ها نقل‌وانتقالات مالی برای کشور ما به‌سختی صورت می‌گیرد و به نوعی این ارتباط قطع است. در این شرایط پرداخت، دریافت و به‌طور کلی گردش مالی نیز امکان‌پذیر نبوده و خرید یا فروش هر کالایی تقریباً غیرممکن می‌شود. زینال‌زاده ادامه داد: در این میان برخی از معدنکاران راهکارهایی را برای دور زدن تحریم‌ها اتخاذ کرده و از طریق راه‌های ارتباطی خاصی موفق به انجام برخی تبادلات مالی مانند خرید تجهیزات شده‌اند. باید به این نکته توجه داشت که اغلب تاجران خارجی به صورت انجام معامله با کشورهای تحریمی

گردش بخش صنعت و معدن طی ۸ ماه ابتدای امسال معادل ۴ هزار و ۶۹ هزار میلیارد ریال (۴.۰۶۹.۳) هزار میلیارد ریال) بوده که حاکی از تخصیص ۳۵.۴ درصد از منابع تخصیص یافته به سرمایه در گردش تمام بخش‌های اقتصادی (مبلغ ۱۱.۴۸۱.۴ هزار میلیارد ریال) است. از ۵ هزار و ۱۵۷ هزار میلیارد ریال (۵.۱۵۷.۴) هزار میلیارد ریال) تسهیلات پرداختی در بخش صنعت و معدن معادل ۷۸.۹ درصد آن (مبلغ ۴.۰۶۹.۳) هزار میلیارد ریال) در تأمین سرمایه در گردش پرداخت شده که بیانگر توجه و اولویت‌دهی به تأمین منابع برای این بخش توسط بانک‌ها در سال جاری است. گفتنی است، همچنان باید در

معضل کاهش تعاملات جهانی

حمایتی از سوی دولت را راهکار برون‌رفت از شرایط فعلی فعالان معدنی توصیف کرد و گفت: متولیان دولتی و سازمان‌های توسعه‌ای مرتبط با بخش معدن باید سیاست‌های حمایتی بیشتری در دستور کار خود قرار دهند. همچنین توجه بیشتر به استارت‌آپ‌هایی که در زمینه تولید فناوری بخش معدن فعالیت می‌کنند، باری‌رسان معدن در زمینه تأمین فناوری مورد نیاز آنها خواهد بود. برای مثال، به منظور ترغیب معدن برای گسترش حضور فناوری و افزایش تعامل با استارت‌آپ‌ها، اسکان کاهش حقوق دولتی برای معادنی که با استارت‌آپ‌ها، مراکز پژوهشی و دانش‌بنیان همکاری دارند در نظر گرفته شود. عطایی‌پور در ادامه معضل کمبود تجهیزات مناسب در معادن را مشکلی مهم برشمرد و گفت: مسئله تأمین تجهیزات مناسب معدنی معضلی است که گریبان معدن ما را گرفته است. کهنه بودن ماشین‌آلات معدنی کشور، نبود فناوری‌های مناسب اکتشافی، کمبود قطعات و تجهیزات استخراج، نبود تجهیزات فرآوری به‌روز جهانی مواد معدنی و... باعث افزایش چشمگیر هزینه‌های تمام‌شده تولید در معادن شده است.

این افزایش هزینه‌ها تا جایی پیش می‌رود که ضمن از بین بردن توجیه‌پذیری اقتصادی بسیاری از پروژه‌های معدنی، در سایر موارد نیز با کاهش حاشیه سود شرکت‌های معدنی، در عمل امکان رقابت بین‌المللی را در بسیاری از فعالیت‌های حوزه معدن و صنایع معدنی را از فعالان داخلی سلب می‌کند. از همین روستا انتظار می‌رود تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات مناسب جزو مواردی باشد که از دیدار رئیس دولت جدید و همچنین وزیر آینده صنعت، معدن و تجارت مغفول نماند.

سخن پایانی

حمایت در جهت رفع موانع موجود و حرکت به سمت توسعه، مهم‌ترین و ضروری‌ترین نیازهای امروزه فعالان بخش معدن و صنایع معدنی است که رفع مشکلات گمرکی، حذف قوانین محدودیت‌آفرین و همچنین توجه به ریشه مشکلات معدن از مهم‌ترین این اقدامات به شمار می‌رود. با برداشتن محدودیت‌های واردات تجهیزات معدنی، ضمن ایجاد بازار رقابتی برای تولیدات داخلی، فعالان بخش معدن و همچنین صنایع معدنی با سهولت بیشتری توانایی بهره‌گیری از ذخایر معدنی و تکمیل زنجیره ارزش افزوده را خواهند داشت.

زاتکو عطایی‌پور، معاون امور معدن و صنایع معدنی خانه صنعت، معدن و تجارت جوانان ایران در گفت‌وگو با ایلتا به پیامدهای نبود سیاست‌گذاری صحیح در بخش معدن توسط مدیران متولی این حوزه اشاره کرد. او مهم‌ترین نتیجه‌نقص در این بخش را تأمین نشدن تجهیزات و فناوری مورد نیاز معدن عنوان کرد و گفت: نبود سیاست‌گذاری درست و جامع در زمینه توسعه و ارتقای فناوری‌های معدنکاری در کشور از دلایل مهم عقب‌ماندگی سطح فناوری در بخش معدن است. می‌توان گفت بی‌برنامگی و بعضی از سیاست‌گذاری‌های غلط در فعالیت‌های مرتبط با بخش معدن و صنایع معدنی از عوامل مهمی است که باعث شده امروزه سطح فناوری در معادن کشورهای پیشرفته معدنی با فناوری موجود در کشور ما اختلاف معناداری داشته باشد. او در ادامه توجه به توسعه و رفع عقب‌ماندگی در بخش فناوری فعالیت‌های بخش معدن از موارد مهمی دانست که باید از سوی دولت جدید و معاون معدنی به آن توجهی شایسته شود.

او افزود: متأسفانه باید به این مسئله‌اندان کرد که سطح فناوری موجود در معادن کشور ما نسبت به سایر کشورها عقب‌تر است. از مهم‌ترین دلایل این امر می‌توان تحریم‌های بین‌المللی دانست که در عمل امکان تبادل فناوری و دانش فنی با سایر کشورهای ما را سلب کرده است. به عبارتی، مسئولان دولتی می‌توانند با اتخاذ راهکارهای مناسب، راه را برای تأمین فناوری و تجهیزات معدن کشور هموار کنند اما متأسفانه دست‌اندا‌های داخلی به تحریم‌های خارجی اضافه شده و معدنکاران با مشکلات متعددی در زمینه تهیه ماشین‌آلات خود روبه‌رو هستند.

از دست رفتن صرفه اقتصادی

این کارشناس معدن سیاست‌های